

Stanovská, Sylvie (editor)

Gnómické texty

In: Stanovská, Sylvie; Kern, Manfred. *Staročeské a německé milostné básnictví vrcholného středověku*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013, pp. [163]-174

ISBN 9788021063426

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/128500>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

X. Gnómické texty

- 1 Viemť jednu dúbavku, na nít ruože roste:
tak na malým prútku tři ruože červené.

Z těch tři (z) jedné ruožě
vienek navila.
- 2 V uokénečku stáše jakožto anjelík,
vočkem na mě vzhlédáše jakožto sokolík.
- 3 Utkal panic pannu,
od milého jdieše,
dal jí dobré jitro,
ona jemu také.

„Nelekaj sě, panno, na tět nepronesu.
Jen piesničku složím:
musíš ty býti má!“
- 4 *Ryněř pánu svému:*
Milý pane, v jejiem srdečku jako pytel tvaroha.
Řeklat: „Vítaj, mój telečku,
má útěcho předrahá!“
- 5 Mohu to říci cele,
že dvě srdce v jednom těle móžta spolu přebývati
a ve cti sě milovati.

A ještě pravím k tomu,
a chciť věřiti tomu:
Mát mieti mnoho myšlenie
u vieřě bez pochybení.
- 6 Jakž sem tě najprv poznal, kvietku milý,
taks mi hned v srdce vpadl, nebs velmi milý.
Ale zrostl si velmi vysoce k smutku mému,
budeť mi žel, dáš-li sě učesti jinému.
- 7 Milováníe bez vídanie
jakožto noc bez svítanie.
A vídanie bez mluvenie
jako černá role bez osenie.

- 8 Rozlúčenie u milosti
nemuož býti bez žalosti.
Milat' mi jest a bude,
mét' jie srdce nezbude.
- 9 Prijmi mile, kvietku milý,
mému srdci beze lsti čilý.
Jestit' k tvé cti, také k zdraví,
očitěť to rozum praví.
- 10 Kto chce mnohé túhy zbýti,
nerod' výše milé mieti
aniž miluj hrdšé sebe,
ať nemievá klamu s tebe.
Nebo nikdy písma neklamá,
žeť břiemě rovné chřbetu nezlámá.
- 11 *ALIUS*
Paní milá, k té tvé milosti,
k utěšení i k tvé libosti
přediz' zdráva a vesela
jakož by koli sama chtěla,
buď to tlustě nebo tence,
nevyhlédajíc z uokence,
by vřetéňka nezlámala a
přeslénka neztratila.
Račiž to ode mne přijieti
a daj Buoh dobré léto mieti.
- 12 Nemni, ale věz raději:
nemiluj cizích nadějí!
Zvědúc, kto jest věrný tobě,
přej' jemu jako sama sobě.
Daj a nedbaj,
dobřet' bude a nezúfaj!
- 13 Divím se chudému,
jeho smyslu nemúdrému:
Miluje mne nemaje nic, má v srdci,
a já ho u plic.
- 14 Buď jakž buď,
mému srdci nelze odtuď.

Děj mi sě, jakž sě má státi,
já sobě jinde nechci ptáti.

- 15 Ktož milým milosti brání, ten jich srdce velmi raní,
a ktož milým nedá v hromadu,
činít jich srdci hroznú vadu.
Nikdy a nikda v mém srdci nebyla jiná
aniž bude tak milá jako Anička jediná.
- 16 Nadarmo ten usiluje,
ktož mú milú miluje.
- 17 Lépe by bylo umřéti
než po milé žalost mieti.
- 18 Bych nečekal radosti
umřel bych od žalosti.
- 19 Ach, co sobě zdieta mám,
když tebe, má milá, mieti nemám.

- 20 Ját' sem ten, ješto nechodí často sem,
a chci mieti jako ten, ješto chodí od roku sem.
- 21 Ještě nepyči své ústavnosti,
potom na božie milosti.
- 22 Srdce milé, proč tak túžíš?
Však vieš to, že najkrašší slúžíš.
- 23 Spomoz, milý Hospodine,
ať viera nezahyne.
Pakliť kto vieru mezi námi zruší,
nesmiluj sě Buoh nad jeho duší.
- 24 Rač, paní, na paměti mieti,
cožt' dadie, mile přijieti.
Ačť jest málo, nedbaj toho,
muožt' býti proto dobře mnoho.
Muoj živuotek i to zbožie,
všeckoť jest tvé a božie.
- 25 Milá paní žádná,
tvá milost hedvábna!
Byť mi tě bylo bósti
– tvé bílé kosti –
až do tvé libosti!
- 26 Tvuojt' sem a budu,
dokudž od tebe bráti budu.
A když mi dávati nebudeš,
brzce mne odbudeš.
- 27 Těším sě Bohu milému
a člověku jedinému.
- 28 Pán Buoh naděje má,
ty a nižádná jiná!

- 29 Panno milá, pomni na to:
dražší viera nežli zlato.
- 30 Ty hľadaj svého
a já pomoci od Boha milého.
- 31 Nevěra nevěru klamá
avšak viera nevěru lámá.
- 32 Naději se,
ale neviem, stane-li se.
- 33 Zpomínaje na jejie krásu,
nebo jest mi velmi míla,
chciť čekati dobrého času,
zdati by se milá rozmyslila.
- 34 Mně ani srdci mému
nelze ku pánu jinému.
Ach, přeběda,
že proti vieř nenie odměna!
- 35 Nemyslíš-li jinak toho,
učiniš mému srdci radosti mnoho.
Pakli myslíš jinak o tom,
shledáš to, dá-li Buoh, potom,
že se tobě též zase státi má,
jest-li že mi milý Buoh živu býti dá.
- 36 Tys, drahá, pán srdce mého,
milujž mě, sluhu věrného,
na soky nic netbajíc,
klíč od mého srdce sama majíc.
- 37 Kdež se žena mužě nebojí
tu hospodářstvie zle stojí.
Kdež kep vládne mostem,
radím, nebývaj tu hostem!

- 38 Spieše moře bez vody bude
a havran své černosti zbude,
nežli žena zchytralá
své chytrosti a lsti nechá.
- 39 Ach, má přenesčasná jízda,
vyhnala vrána sokolíka z hniezda!
Buď to Bohu žalováno,
žeť jest chrtu od věžníka odpuštění dáno.
- 40 Ktož se večer opie,
ten o tom dobře vie,
ten pie ráno opět,
budeť čerstev jako květ.
Slušieť tomu poraditi
klínem klín vyraziti.
- 41 Kdož folkuje zlosti,
má přátel dosti.
Ale kdo by rád spravedlnosti
má mnoho nemilosti.
- 42 Služba tužba,
blaze tomu, kdož co doma má.
- 43 Nevěř tomu, komuž úfáš,
jeliž na něm vieru shledáš.
- 44 *Interrogacio:*
Miluji tě, to věz.
Miluješ-li mě, to mi také pověz.
Responsio:
Paniče v červené nohavici,
tvát jest milost pod lavicí.
Než ty milost mú poznáš,
až utratíš, což kde máš.
Responsio:
Nežť já to vše utratím,
prve tě dobru učiním.

- 45 Kto miluje nevěda,
raději miluj nedvěda.
A kto miluje v naději,
bývaj doma raději.
- 46 Svět se točí jako kolo,
miluj každý věda koho. Nejedem
naloží na to mnoho, přida
jiný zbaví jeho toho.
- 47 Milovati a nemieti
jako séti a nežieti.
- 48 Srdce milé, nepyč toho,
ač túžíš, však máš pro koho.
- 49 Hubená viera ženská na světě,
takéž v zimě jako v létě.
- 50 Bych měl to, což nemám,
dal bych za to, což mám.
A čehož já nemám,
nedám za to, což mám.
- 51 Milost nic jiného nenie,
než lidské oklamánie,
hlavě zhúba, v měšci diera,
v srdci konečná muka.
- 52 *De Bohemis*
Čechu srdce věrného,
varuj se Němce falešného!
Tudiež jest s tebou dobře,
tudiež tě oklamá falešně.
- 53 Co nás mrzí, to se nás drží,
co milo nám, to nechce k nám.

- 54 Poslúchaj, panno, co tobě radie:
nechvátaj muškátom, ažť hřebík dadie.
- 55 Ač koli sobě zlé tuším,
svět viery nezruším.
Pakliť ji zruším,
pro tět, milá, učiniti musím.
- 56 Čest, ctnost, stud, bázen,
ktož to má, ten nenie blázen.
Kdež nenie bázni,
tu múdří bývají blázni.
Kdež jest bázen,
tu zmúdríe nejeden blázen.
- 57 Ó přešťastné vzezrenie, na
kohožť vzezří mile, tiemť
jemu srdce obveselí i jeho
všie žalosti zbaví.
- 58 Prosím tebe, paní milá
pro mé zaslúženie
by mi pověděti chtěla
které tvé myšlenie.
- 59 Kdo chce kterou krásnú paní
věrným srdcem milovati,
přiblíže se k milování,
slušie její cti chovati,
an jsa v jejím milování
tiemť nezradí vieru za ctí.
- 60 Již se musím poznati,
když na mě neráčí tbáti
ta, jenž jí z mladosti slůžím.
<...>
Ach, auvech, na mé nezčestie!
Kěžť mi jest dala návěstie
a řkúc: „Brachku, netuž mnoho,
pusť od toho.“

- 61 Ach, kak velmi bolí,
když trdlem hlavu holí!
Však více bolí
když milá jiného zvolí.
- 62 Hospodine, rač pomstíti toho,
ktož miluje falešně koho.
- 63 Má milá zmileličko,
zbledělo tvé líčko!
- 64 Žádná krásná, miluji tě,
mám tesknosti mnoho pro těbe,
když tebe nevidám.
- 65 Ktož chce býti bohat nyní,
varuj se marného milování.
Dotud hovie, dokud máš,
a když nemáš, budeš druhý Mikuláš.
- 66 Slyšecht jednu chudú vdovu,
anať žaluje
masa půstu,
svú nehodu tuť vypravuje:
- „Mát rolíce leží pusta;
na nížt by rostla kapusta,
kdožt by ji sadil,
múďře k tomu radil.“
- 67 Přišel kožišník,
s kadeřavú hlavú.
Panít mu nerada:
„Beř mi se ven z domu!“
- Přišelt je ševčíček
s špičatú nohú,
panít hned prásk jím
pod samú lavici.

Přišelť jest mlynářík s oplchalú hlavú.
Panít jemu ráda:
„Seď mi, hosti, v domu!“

68 Straka na stracě přeletěla řeku,
maso bez kosti provrtělo dievku,
okolo turnejě, hoho,
i vrazi sě mezi nohy to mnoho.

69 „Juž se od tebe pryč беру,
mój milý sokolíku svítíš mi sě
jako růžě, sědieš <...>“